

ОСНОВИ БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ

Методичні вказівки
до виконання практичних робіт
та індивідуальних завдань

Запоріжжя 2025

УДК 658.15:005.52(072)
В18

Рекомендовано
Науково-методичною радою
ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
(протокол № 2 від 21.11.2025 р.)

Укладач:

Шеховцова В., канд. екон. наук

В18 Основи бізнес-економіки: методичні вказівки до виконання практичних робіт та індивідуальних завдань/ уклад. В. Шеховцова. Запоріжжя : ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2025. 59 с.

У методичних рекомендаціях наведено завдання щодо виконання практичних робіт та індивідуальних завдань з дисципліни «Основи бізне-економіки» питання для самоконтролю, практичні завдання та критерії оцінювання виконання завдань
Рекомендовано для студентів вищих навчальних закладів.

УДК 658.15:005.52(072)

© ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2025

Зміст

ВСТУП	4
ОБСЯГ І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	5
1. ПРАКТИЧНІ РОБОТИ	
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.	
Тема 1. Підприємство як економічний суб'єкт. Економічна основа бізнесу	6
Тема 2. Державне регулювання бізнесу. Механізм забезпечення функціонування бізнесу	10
Тема 3. Бізнес-план та його структурні елементи. Кошторис	14
Тема 4. Оподаткування та бухгалтерський облік	18
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2	
Тема 5. Ресурсний потенціал господарюючого суб'єкта	22
Тема 6. Економічні результати господарсько-фінансової діяльності господарюючого суб'єкта	26
Тема 7. Теоретичні основи фінансового аналізу господарюючого суб'єкта	30
Тема 8 Загальні питання економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Антикризова діяльність	34
2. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ	
2.1 Порядок та методичні вказівки до виконання індивідуальних завдань	40
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1	
Індивідуальне завдання № 1 «Особливості процесу оподаткування»	40
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2	
Індивідуальне завдання № 2 «Оцінювання фінансових результатів підприємства»	41
2.2. Вимоги до оформлення індивідуального завдання	41
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА	44
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ	46
ДОДАТКИ	48

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Основи бізнес-економіки» призначена для отримання вмінь та фундаментальних знань щодо: економічної теорії, мікро-та макроекономіки, а також, законів і тенденцій функціонування економічних систем, закономірностей; сфери діяльності, що базується на створенні продуктів для задоволення потреб споживачів, а також на процесах обміну та розподілу ресурсів; господарської діяльності, спрямованої на отримання прибутку; встановлення шляхів ефективного використання ресурсів.

В процесі засвоєння курсу формуються також практичні навички обліку, оподаткування, аналізу. Курс виробляє економічне мислення та розуміння бізнес-моделей господарюючого суб'єкта, інтегруючи знання з економіки, менеджменту та аналітики.

Дисципліна є вибірковою для вивчення бакалаврами зі спеціальності «Цивільна безпека», «Енергетика, електротехніка та електромеханіка», «Металургія», «Комп'ютерні науки».

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні навчитися:

- збирати необхідну інформацію, використовуючи науково-технічну літературу, бази даних та інші джерела, аналізувати і оцінювати її;

- обирати та використовувати відповідні методики, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення та подальшого функціонування господарюючих суб'єктів;

- здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин;

- здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів;

- вирізняти та розуміти економічні процеси та ухвалювати обґрунтовані рішення;

- проявляти здатність застосувати методи фінансового аналізу та методику антикризового управління бізнесом.

Методичні рекомендації розроблені на підставі робочої програми з курсу вибіркової освітньої компоненти «Організація бізнес-економіки». Вони складаються із практичних робіт та індивідуальних завдань до кожного з двох модулів. Практичні роботи містять теми для наукових досліджень, питання для самоконтролю, практичні завдання. В розділі індивідуальної роботи передбачено виконання аналітично-розрахункових завдань.

ОБСЯГ І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Варіант вивчення дисципліни як вибіркової
тут і далі: Л – лекції, П (С) – практичні (семінарські) заняття,
Лаб – лабораторні заняття, СРС – самостійна робота студентів.

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
		Усього	В т.ч.			
			Л	П (С)	Лаб	СРС
Змістовий модуль 1. Підприємство як економічний суб'єкт. Бізнес: регулювання, планування, системи обліку та оподаткування.						
1.	Підприємство як економічний суб'єкт. Економічна основа бізнесу	16	4	4		8
2.	Державне регулювання бізнесу. Механізм забезпечення функціонування бізнесу	22	6	6		10
3.	Бізнес-план та його структурні елементи. Кошторис	18	4	4		10
4.	Оподаткування та бухгалтерський облік	18	4	4		10
Змістовий модуль 2. Ресурсний потенціал та результати діяльності господарюючого суб'єкта. Фінансовий аналіз. Економічна безпека.						
5.	Ресурсний потенціал господарюючого суб'єкта	22	6	6		10
6.	Економічні результати господарсько-фінансової діяльності господарюючого суб'єкта	18	4	4		10
7.	Теоретичні основи фінансового аналізу господарюючого суб'єкта	18	4	4		10
8.	Загальні питання економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Антикризова діяльність	18	4	4		10
Усього годин		150	36	36	-	78

1. ПРАКТИЧНІ РОБОТИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

Тема 1. Підприємство як економічний суб'єкт. Економічна основа бізнесу.

1. Підприємство - організаційна структурна форма бізнесу. Основні напрямки діяльності та класифікація господарюючих суб'єктів.
2. Механізм створення бізнесу. Формування статутного фонду.
3. Характерні риси бізнесу та його тактика й стратегія. Суб'єкти та види бізнесу. Фактори розвитку та рушійні чинники розвитку бізнесу.
4. Умови організації бізнесу та обмеження в бізнесі. Принципи бізнесу та класифікація його основних форм. Партнерство.
5. Припинення діяльності господарюючого суб'єкта

Загальні визначення за темою:

Підприємство розглядається як цілісний об'єкт, який залучає вихідні ресурси у виробництво та перетворює їх у продукцію.

Модель підприємства відображає залежність результатів виробництва від витрачених факторів, розміру та співвідношення факторів, які використовуються. Модель підприємства ґрунтується на уявленні про підприємство як сферу реалізації підприємницької ініціативи та наявних у підприємця або доступних для залучення ресурсів.

Під «гнучкістю» структури підприємства розуміють спроможність системи цілеспрямовано адаптуватись до мінливого, складного середовища і здійснювати цей процес пристосування з мінімальними витратами.

Сучасне підприємство - це складна відкрита виробничо-господарська і соціальна система

Підприємництво - це організаційно-господарська творчість, яка докорінним чином відрізняється від звичайної ділової активності, що ґрунтується на використанні готових перевірених схем господарювання. Види підприємницької діяльності наступні: виробниче підприємництво (інноваційне, науково-технічне, виробництво товарів для населення, надання послуг населенню, виробництво товарів та надання послуг виробничого призначення); комерційне підприємництво (роздрібна та гуртова торгівля, посередництво в торгівлі, товарні біржі); фінансове підприємництво (банківське, страхове, лізингове, фондові біржі, інвестиційні компанії); консультативне підприємництво (консалтингові послуги в сфері загального управління, адміністрування, кадрового управління, фінансового управління, маркетингу,

інформаційних технологій інші спеціалізовані консалтингові послуги).

Створення власної справи - це завжди величезний ризик і подолання опору, що неминуче виникає при народженні нового. Створюючи власну справу, потрібно знати, що це не тільки можливість (за сприятливих умов) користуватися благами, які пророкує це починання, а й відповідальність за функціонування, розвиток, виживання її.

Умови організації бізнесу можуть включати, крім вже згаданих, державну реєстрацію, та організаційно-правову форму бізнесу, також наявність у бізнесмена певних ділових якостей (ініціативність, рішучість, здатність до ризику) та можливостей вільного вибору певних видів діяльності

До основних засновницьких документів, що підтверджують статус юридичних осіб, відносять статут та засновницький договір. Статут і засновницький договір підприємств, фірм мають самостійне значення та однакову юридичну силу, їх слід затверджувати і змінювати в тому самому порядку. Вони не повинні дублювати один одного, хоча найбільш принципові положення слід формулювати ідентично

Чинне законодавство не містить спеціальних вимог щодо розмежування змісту засновницького договору та статуту. Суть засновницького договору полягає в тому, що він є одним з різновидів згоди про спільну господарську діяльність з утворенням самостійної юридичної особи. Його зміст - об'єднання майна (капіталів) і підприємницьких зусиль з метою отримання прибутку. Основним для засновницького договору є визначення всіх параметрів взаємовідносин між учасниками фірми, насамперед майнового та організаційного характеру.

Засновницькі документи - важливий атрибут підприємницького бізнесу, що підтверджують юридичний статус підприємства, тому потребують професійного підходу до укладання. Таку роботу, як правило, доручають фахівцям (юристам, економістам).

Основу майна підприємницьких структур становить статутний фонд, за допомогою якого створюється і функціонує підприємство. Статутний фонд створюється внесенням вкладів засновниками (учасниками) і може поповнюватися за рахунок прибутку від господарської діяльності підприємства, а (в разі потреби) також додаткових вкладів учасників, в тому числі спонсорів.

Строки, розмір, порядок внесення та оцінка вкладів кожного засновника (учасника) в статутний фонд обумовлюються в засновницьких документах. Обсяг статутного фонду може бути збільшений або зменшений, за умови, що всі учасники повністю внесли свої вклади. Зміна обсягів статутного фонду набуває чинності з моменту реєстрації його органом, який зареєстрував статут підприємства (фірми).

Державна реєстрація бізнесу в Україні - це процес занесення

відомостей про новостворену або реорганізовану юридичну особу чи фізичну особу-підприємця до Єдиного державного реєстру, що надає їй законної сили та дозволяє вести діяльність.

Характерні риси бізнесу включають його довгострокову орієнтацію, прагнення до прибутковості, конкуренцію та динамічне середовище. Бізнес-стратегія - це широкий, довгостроковий план досягнення цілей, тоді як тактика - це конкретні, короткострокові дії для реалізації цієї стратегії. Тактика - це сукупність конкретних, короткострокових дій і методів, які використовуються для реалізації цієї стратегії та досягнення проміжних цілей на шляху до головного бачення компанії. Стратегія - це глобальний план, а тактика - це засоби його реалізації.

Суб'єктами бізнесу є фізичні особи-підприємці та юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність

Фактори розвитку бізнесу охоплюють економічні, політичні, соціально-культурні, технологічні, природні та юридичні аспекти, а рушійними чинниками є сукупність людських потреб, економічний інтерес, прагнення до реалізації ідей та створення багатства, що спонукають до підприємницької діяльності. Ці чинники створюють умови для існування та розвитку бізнесу, їх часто класифікують за сферами впливу.

Умови організації бізнесу включають державну реєстрацію суб'єкта господарювання, вільний вибір видів діяльності, самостійність у розробці програм та виборі постачальників і споживачів, а також наявність відповідних ресурсів

Деякі з видів діяльності потребують дозволів. Наприклад, підлягають обов'язковому ліцензуванню. Наявність спеціального дозволу (ліцензії) засвідчує право займатися певними видами підприємницької діяльності. Перелік цих видів визначається законодавством.

Припинення діяльності господарюючого суб'єкта відбувається шляхом: ліквідації (повне припинення існування); реорганізації (злиття, приєднання, поділ, перетворення). Процедура включає прийняття рішення, внесення змін до Єдиного державного реєстру, розрахунки з кредиторами, податкові перевірки та остаточне закриття.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «підприємство».
2. Назвіть основні принципи діяльності підприємства в ринковій економіці.
3. Що таке місія та цілі підприємства?
4. Яким вимогам мають відповідати правильно сформульовані цілі підприємства?
5. Розкрийте основні напрямки діяльності підприємства.
6. За якими ознаками доцільно здійснювати класифікацію

підприємств?

6. Як поділяють підприємства згідно зі способом утворення та формування статутного фонду?

7. Надайте характеристику основних видів об'єднань підприємств.

8. Надайте порівняльну характеристику організаційно-правових форм підприємницької діяльності.

9. Розкрийте сутність підприємництва.

10. Назвіть основні функції підприємницької діяльності

11. Визначте принципи здійснення підприємницької діяльності.

12. Назвіть основні умови розвитку підприємництва в Україні.

13. В чому полягає соціально-економічна роль і значення підприємництва у структурі ринкової економіки?

14. Охарактеризуйте основні моделі підприємництва.

15. Надайте характеристику основним типам підприємництва.

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Вкажіть вид підприємства за поданим описом:

Вид під - ства	Опис
1	створюється, реорганізується і ліквідується Міністерствами та іншими підвідомчими КМУ, органами державної виконавчої влади
2	засноване на власності адміністративно-територіальних одиниць
3	створюється одним засновником
4	відкритість і доступність членства для тих, хто визнає статут підприємства та бажає брати в ньому участь
5	звичайна особа може бути власником акцій підприємства
6	капітал підприємства поділений на паї (частки)
7	мінімальний розмір статутного капіталу встановлено законодавством

*Додаткова інформація: асоційовані підприємства (господарські організації), господарське об'єднання, унітарне підприємство, акціонерне товариство, державне (комунальне) господарське об'єднання, господарське товариство казенні підприємства, публічне акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю.

Завдання 2. Мікросередовище підприємства характеризується наступним чином:

- переважна кількість споживачів товару підприємства - люди з низькими рівнем доходів, вони не зважають на незначні особливості виробів;

- товар переважно стандартний;

- серед продавців існує значна цінова конкуренція.

Яку базову конкурентну стратегію можна запропонувати підприємству? Охарактеризуйте дану стратегію.

Завдання 3. Власник підприємства на момент його створення мав достатні фінансові ресурси, однак через рік роботи підприємство збанкрутувало.

1. Визначити чинники зовнішнього середовища, які негативно вплинули на діяльність підприємства. Які з них належать до чинників прямої дії, а які – до чинників непрямої дії?

2. Визначити можливі чинники внутрішнього середовища, які вплинули на банкрутство підприємства.

Завдання 4. Власник кафетерію з метою рекламування свого закладу опублікував в газеті оголошення про зниження цін. Однак його сподівання не виправдались - число відвідувачів кафетерію і через деякий час після виходу оголошення не збільшилось.

✓ Які з можливих причин невдачі такої реклами можна назвати?

✓ Які рекомендації можна дати власнику для проведення успішної рекламної кампанії?

Завдання 5. Зробити короткий опис .

Чим відрізняється один від одного два підходи до управління підприємством:

✓ концепція удосконалення товару;

✓ концепція удосконалення виробництва ?

Тема 2. Державне регулювання бізнесу. Механізм забезпечення функціонування бізнесу

1. Механізми державного регулювання. Державне регулювання та управління економікою

2. Необхідність в державному регулюванні бізнесу. Регуляторні акти. Деререгулювання

3. Державне регулювання зовнішньої діяльності господарюючого суб'єкта

4. Інформаційне забезпечення в управлінні бізнесом. Особливості інформації при прийнятті управлінських рішень

5. Рекламні агентства та засоби масової інформації. Консалтингові та аудиторські компанії

5.1. Рекламні агентства та засоби масової інформації

5.2. Консалтингові та аудиторські компанії

6. Система регулювання зайнятості. Стану ринку праці, підготовка кадрів.

7. Матеріальне стимулювання персоналу. Удосконалення структури управління та підвищення професійних здібностей працівників

Загальні визначення за темою:

Потреба в державному регулюванні національної економіки також викликана низкою галузевих і загальногосподарських криз, масовим безробіттям, порушеннями в грошовому обігу, потребою в регулюванні інфляції.

Державне регулювання економіки - це одна з основних форм участі держави в національній економіці, що включає в себе вплив на ключові етапи процесу розподілу доходів і ресурсів, темпи економічного зростання, рівень життя населення, для чого інститутами держави використовуються виконавчі, законодавчі і контролюючі методи.

Держава впливає на економіку за допомогою регуляторів. Розрізняють три види регуляторів впливу держави на економіку: економічні; адміністративні; правові.

Метод правового регулювання - це підхід до впорядкування певного роду суспільних відносин, що зумовлює використання певних юридичних засобів. Як відомо, суспільні відносини є досить різними і неоднорідними за своїм складом, учасниками, причинами їх виникнення та припинення.

Державне регулювання бізнесу - це вплив держави на діяльність підприємницьких структур, суб'єктів бізнесу і ринку з метою забезпечення нормальних умов функціонування їх.

У світовій практиці посилюється роль держави в економічному житті суспільства. Це виявляється в розробці системи нормативних актів, спрямованих на регулювання ринку, банківської діяльності, митних правил, бізнесу, цін і заробітної плати, соціального захисту населення, контролю за діяльністю монополістичних об'єднань.

Бізнес не може самостійно вирішити складні регіональні проблеми, що виникають під впливом історичних, національних, демографічних та інших неринкових факторів. Для їх вирішення також потрібне втручання держави, його відповідна регіональна політика. Як показує практика, державні втручання на національному та міжнародному рівнях є обов'язковою умовою здорового розвитку бізнесу.

Державне регулювання зовнішньої діяльності господарюючого суб'єкта - це комплекс заходів (економічних, адміністративних та правових), що здійснює держава для стимулювання експорту та/або захисту внутрішнього ринку від імпорту, забезпечення національних інтересів, створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічних відносин та послаблення їхніх негативних аспектів.

Об'єкти ЗЕД - це матеріально-речова продукція та послуги, зокрема, результати науково-технічного та виробничого співробітництва, які набувають при міжнародному обміні вартість, тобто стають товаром.

Суб'єкти господарювання при здійсненні підприємницької діяльності використовують інформацію. Основою прийняття управлінських рішень є своєчасна і повна інформація про ситуацію, яка вимагає вирішення проблеми, про цілі управлінської діяльності та можливі наслідки.

Згідно із ЗУ «Про інформацію», інформація - це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді.

Інформація - це знання про особливий факт, подію або ситуацію; сукупність відомостей, повідомлень про господарську (комерційну) діяльність підприємств та їх зовнішнє середовище; повідомлення, що дозволяє усунути невизначеність значення в користувача про стан об'єкта, плинні події, розвиток системи.

Бізнес не може існувати без реклами. Реклама - його рушійна сила. Однак, ще немає розгалуженої, взаємопов'язаної мережі. Немає знань, досвіду рекламної роботи, розвинених конкурентних відносин. Сьогодні знайти, добути достовірну інформацію практично неможливо. Особливо від цього страждають представники бізнесу, які постійно перебувають у пошуку партнерів, потрібної сировини, що позначається на ефективності виробництва, а в кінцевому підсумку - на споживачеві.

Рекламне агентство - це підприємство (фірма), яке надає клієнтам послуги в галузі реклами та маркетингу і отримує за це компенсацію у вигляді комісійних від засобів розповсюдження реклами або гонорару від рекламодавця у наперед обумовленому розмірі.

Консалтингові та аудиторські компанії - це підприємства, які надають послуги бізнесменам з питань бізнесу, методів ведення банківської справи, фінансів, бухгалтерського обліку та ін. В таких компаніях є грамотні фахівці в сфері теорії та практики бізнесу. Ці компанії працюють на контрактній основі за рахунок замовлень підприємницьких фірм.

Аудиторські компанії - це незалежні підприємницькі установи та організації, які займаються перевіркою стану фінансово-господарської діяльності.

Служба зайнятості - породження бізнесу. Саме бізнес у гонитві за прибутком провокує структурні зміни у виробництві, що призводить до зростання нових засобів виробництва, технології та вивільнення робочої сили, нездатної адаптуватися в нових умовах.

Ринком праці називають систему відносин між роботодавцями і працездатним населенням, за якої між ними ведуться переговори, укладаються колективні чи індивідуальні угоди про кількість праці, умови праці, заробітну плату та ін.

Удосконалення структури управління та професійних здібностей працівників досягається шляхом оптимізації організаційних процесів, впровадження сучасних методів управління, а також створення

системи професійного розвитку персоналу, яка включає планування, навчання, оцінку та мотивацію співробітників задля досягнення цілей підприємства.

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає сутність державного регулювання підприємництва?
2. Які основні аргументи щодо підтримки та заперечення державного регуляторного впливу на сферу підприємництва?
3. Визначте базові принципи здійснення регуляторного впливу держави на підприємництва.
4. Окресліть основні напрями правового впливу держави на підприємництво.
5. В чому полягають основні передумови наявності обмежень у підприємницькій сфері?
6. Поясніть відмінність між методами прямого та непрямого регулювання підприємництва.
7. З якою метою проводиться ліцензування певних видів економічної діяльності?
8. Поясніть, як процедури стандартизації можуть впливати на рівень життя населення.
9. Визначте сучасні напрями державної підтримки суб'єктів малого та середнього бізнесу.
10. Охарактеризуйте участь міжнародних організацій у розвитку підприємництва в Україні.

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Зростання швидкості обороту грошей призводить до зростання цін на споживчі товари. Чи так це? Пояснити логіку взаємозв'язку цих процесів. Навести необхідні формули.

Як зміниться обсяг виробництва і ціна одиниці продукції, якщо оборотність грошей зростає на 3%, а пропозиція грошей буде незмінною?

Завдання 2. Реальний ВВП зменшився на 8,2%. Грошова маса зросла на 3,1%. Швидкість обертання грошей не змінилася.

Як і на скільки змінився рівень цін?

Завдання 3. За критерієм власності та місцем ведення підприємництва визначте організаційно-правові форми суб'єктів підприємництва, які можуть набувати обмежень.

Завдання 4. Один з власників бізнесу володіє часткою, яка складає 100000 грн. Статутний капітал фірми підприємства 900000 грн. Всього рівноправних власників 12. Підприємство на кінець звітнього року отримало збитків на суму 2 млн. грн.

Розрахуйте частку збитків, яку доведеться взяти на себе власнику, що володіє часткою бізнесу сумі 100000 грн., при ймовірності банкрутства, якщо підприємство:

- а) повне товариство;
- б) акціонерне товариство.

Завдання 5. Яке поняття характеризує дане визначення:

1) - окрема галузь економічної науки, яка вивчає закони та закономірності суспільного виробництва, а також механізм їх дії та реалізації на регіональному рівні:

2) - це цілісна територіальна частина господарства країни, що характеризується комплексом притаманних їй ознак: структурою виробництва, розвиненими внутрішніми зв'язками, концентрацією населення, певною виробничою та соціальною інфраструктурою, місцевими органами територіального управління;

3) - форма територіальної організації господарства країни, визначена господарська територія, яка на базі територіального розподілу праці виділяється в країні своїм економіко - географічним положенням, природними та трудовими ресурсами, спеціалізацією та структурою господарства, спільністю екологічних, демографічних та інших проблем;

4) - комплекс заходів місцевих органів влади та управління щодо вирішення найбільш актуальних проблем соціально - економічного розвитку регіону.

Тема 3. Бізнес-план та його структурні елементи. Кошторис

1. Теоретичні основи бізнес-планування, його структура. Сутність, структура, функції.

2. Розроблення бізнес плану. Склад основних розділів плану.

3. Реалізація стратегії маркетингу. Ринок. Цінова політика та стратегія.

4. План виробництва. Виробнича програма господарюючого суб'єкта.

5. Організаційний план. Кадрове забезпечення господарюючого суб'єкта.

6. Планування в системі менеджменту господарюючого суб'єкта. Фінансовий план.

7. Основні показники ефективності проекту.

Загальні визначення за темою:

Планування, як функція управління, дає змогу правильно орієнтуватися підприємствам у ринковому середовищі, допомагає приймати правильні управлінські рішення, підвищує ймовірність досягнення бажаного успіху.

Планування - це безперервний творчий процес, що має на меті досягнення поставлених цілей за оптимальних витрат ресурсів та приведення можливостей підприємства у відповідність до умов ринку.

Планування – найперша функція управління, вона передуює іншим управлінським функціям і визначає їх сутність. Планування залежить від ефективного аналізу зовнішнього середовища, об'єктивного оцінювання власних позицій, потребує спільних зусиль та участі всіх складових організацій. Також ця функція передбачає вибір мети, розробку шляху її досягнення та просування ним.

Бізнес-план – це документ, в якому викладена сутність підприємницької ідеї, шляхи й засоби її реалізації та охарактеризовано ринкові, виробничі, організаційні та фінансові аспекти майбутнього бізнесу, а також особливості управління ним.

Бізнес-план підсумовує ділові можливості та перспективи, пояснює, які можливості можуть бути реалізовані існуючою командою менеджерів.

Бізнес-план є невід'ємною частиною успішного ведення бізнесу, допомагаючи як на стадії зародження ідеї, так і на етапах розвитку та розширення.

Стратегічне планування – це довгострокове планування на основі проміжних цілей. Стратегія визначається головною ціллю та проміжними цілями, які дозволяють досягнути головної цілі. Цілі, які визначають стратегічний план, називають стратегічними цілями.

Конкуренція - це співіснування і боротьба товаровиробників та інших суб'єктів ринкового середовища за досягнення максимальних прибутків та інших цілей шляхом задоволення різноманітних потреб споживачів з повним використанням при цьому власних сильних сторін і можливостей зовнішнього середовища, усуненням слабких власних сторін і загроз ззовні. У ринковій економіці кожне підприємство діє в певному конкурентному середовищі, фактори якого справляють на нього визначальний вплив саме тому.

Виробнича програма – це завдання з кількості й асортименту продукції або послуг певної якості, що встановлюється об'єкту планування, виходячи з потреб споживачів і можливостей підприємства. Особлива роль виробничої програми пов'язана з тим, що на основі її показників розробляють наступні розділи плану.

Важлива роль на підприємстві повинна належати кадровій політиці. Кадрова політика – система роботи з персоналом, що об'єднує різні форми діяльності й має на меті створення згуртованого й

відповідального високопродуктивного колективу для реалізації можливостей підприємства адекватно реагувати на зміни в зовнішньому і внутрішньому середовищах.

Фінансовий є центральним розділом бізнес-плану. Фінансовий план – це розділ, який узагальнює основні положення всіх попередніх розділів бізнес-плану у вартісному вираженні. Цей розділ бізнес-плану дає можливість оцінити здатність забезпечувати надходження коштів в обсязі, необхідному для реалізації бізнес-плану та достатньому для обслуговування боргу (або виплати дивідендів, коли мова йде про інвестиції).

Головна мета фінансового плану – узагальнити основні положення всіх попередніх розділів бізнес-плану, зводячи їх в одне ціле у вартісній формі, та обґрунтувати доцільність реалізації даного підприємницького проекту з економічного погляду.

Стратегія фінансування охоплює всі форми фінансової діяльності підприємства: оптимізацію основних і оборотних засобів, формування і розподіл прибутку, грошові розрахунки, інвестиційну політику. Всебічно враховуючи фінансові можливості підприємств, об'єктивно оцінюючи характер внутрішніх і зовнішніх факторів, фінансова стратегія забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, які склалися на ринку товарів, робіт і послуг.

Питання для самоконтролю:

1. Вкажіть на місце та роль підготовчої стадії у процедурі розробки бізнес-плану суб'єкта підприємницької діяльності?
2. У чому полягає зв'язок між підготовчою стадією розробки бізнес-плану та процесом стратегічного планування?
3. Якою є загальна логіка процесу стратегічного планування на підготовчій стадії розробки бізнес-плану?
4. У чому полягає суть проведення зовнішнього аналізу та якою є його роль на підготовчій стадії розробки бізнес-плану?
5. Логіка та методика побудови матриці оцінювання факторів впливу зовнішнього середовища на реалізацію підприємницького проекту.
6. Аналіз галузевих факторів як складова зовнішнього аналізу, його завдання.
7. Аналіз конкурентоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності, його місце у процесі проведення зовнішнього аналізу.
8. Методи оцінювання конкурентоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності.
9. У чому полягає суть проведення внутрішнього аналізу та якою є його роль на підготовчій стадії розробки бізнес-плану?
10. Матриця SWOT-аналіз проекту: методика складання, місце та роль в межах внутрішнього аналізу.

11. Що таке місія суб'єкта підприємницької діяльності (бізнес-проекту), якими є її основні елементи та у чому полягає доцільність розробки?

12. Дайте визначення терміну «цілі» суб'єкта підприємницької діяльності.

13. Якими є вимоги до їх формулювання, які вони виконують функції та за якими напрямками їх слід формувати?

14. Процес аналізу стратегічних альтернатив та обрання стратегії реалізації підприємницького проекту: мета та місце в межах підготовчої стадії розробки бізнес-плану.

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Визначте:

а) оптову ціну підприємства;

б) прибуток підприємства в розрахунку на один виріб.

Вихідні дані:

- роздрібна ціна виробу – 200 грн.;
- податок на додану вартість – 40 грн.;
- націнка посередницької організації – 20 грн.;
- торгова знижка – 15% до роздрібною ціни;
- повна собівартість виробу – 90 грн.

Завдання 2. Підприємство планує виготовляти 12 000 одиниць продукції на рік. Для цього потрібна сировина та матеріали. Вихідні дані:

1. Прогнозована ціна реалізації однієї одиниці продукції - 150 грн.

2. Змінні витрати на одну одиницю:

- сировина - 50 грн,
- матеріали - 10 грн,
- зарплата робітників - 20 грн.

3. Постійні витрати за рік:

- оренда приміщення - 150 000 грн,
- зарплата адміністрації - 100 000 грн,
- амортизація - 50 000 грн.

Розрахуйте точку беззбитковості (у натуральному та грошовому виразі).

Завдання 3. Підприємець планує запустити стартап з розробки певного застосунку. Розрахуйте термін окупності проекту. Вихідні дані:

1. Необхідні інвестиції - 250 000 грн.

2. Прогнозований чистий прибуток у перший рік - 50 000 грн.

3. Чистий прибуток у другий рік - 100 000 грн.

4. Чистий прибуток у третій рік - 150 000 грн.

Завдання 4. Визначте, чи вигідно виробнику знизити ціну на 100 грн., якщо поточна ціна товару – 2600 грн., обсяг продажу, який планується, – 1 млн шт. Відомо, що конкуренти слідом за фірмою також знизять свої ціни. Показник еластичності попиту за ціною – 1,6.

Завдання 5. Планується відкриття власної справи. Нормативна трудомісткість виготовлення одного виробу - 5 год. Заплановано виготовити за рік 4000 шт. Тривалість робочого дня - 8 год. Кількість робочих днів у році - 260.

Розрахуйте необхідну чисельність робітників.

Тема 4. Оподаткування та бухгалтерський облік

1. Податки. Сутність та еволюція оподаткування. Елементи податків. Класифікація податків

2. Податкова система. Податкова політика. Підґрунтя податкового планування.

3. Податкові зобов'язання та пільги. Справляння прямих та непрямих податків. Ухилення від податків.

4. Зарубіжний досвід справляння податків на бізнес. Податкова культура. Податковий контроль.

5. Бухгалтерський облік: сутність та поняття. Звітність.

6. Управлінський облік. Значення управлінського обліку при прийнятті рішень

Загальні визначення за темою:

Податки є особливою історичною фінансовою категорією, яка виражає економічні відносини між державою і платниками податків з метою створення загальнодержавного централізованого фонду грошових коштів, необхідних для виконання державою її функцій.

В Україні правове регулювання стягнення податків проводиться згідно з Податковим кодексом України, прийнятим 2 грудня 2010 р.

Перелік загальнодержавних податків, зборів та обов'язкових платежів подано в ст. 9 Податкового кодексу України. Кінцева мета податків - сформувати не лише бюджет, а й мету, інтереси в розподілі цих коштів та інших коштів платників, тобто створити умови для нагромадження як юридичними, так і фізичними особами.

Класифікують податки згідно їх цілі. До найважливішої цілі відносять - своєчасність та повноту сплати сум податків у бюджеті різних рівнів. Податки можна класифікувати за певними ознаками

Податкова система - це сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, що справляються в установленому Податковим кодексом України порядку. Державна податкова політика

- це діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави.

Відповідно до п. 3 Положення «Про Міністерство фінансів України» МФУ України забезпечує серед іншого формування та реалізацію єдиної державної податкової політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

Планування та прогнозування є взаємопов'язаними елементами єдиного процесу, спрямованого на передбачення майбутнього розвитку подій, а також розроблення конкретних заходів щодо досягнення цільових значень ключових показників ефективності.

Податкове навантаження - це міра, ступінь, рівень економічних обмежень, створюваних відрахуванням коштів на сплату податків, відволіканням їх від інших можливих напрямів використання; тягар, що накладається будь-яким платежем. Податкове зобов'язання – це сума коштів, яку платник податків повинен сплатити до державного або місцевого бюджету в порядку та у строки, встановлені податковим законодавством. Воно виникає у зв'язку з певною господарською операцією, що є об'єктом оподаткування.

Спрощена система оподаткування (також відома як єдиний податок) - це спеціальний податковий режим в Україні, призначений для малого бізнесу. Вона дозволяє сплачувати єдиний податок замість кількох окремих, що значно спрощує облік та звітність.

Справляння податків - це процес стягнення обов'язкових платежів до державного бюджету, які поділяються на прямі та непрямі.

Стаття про ухилення від податків в Україні - це ст. 212 Кримінального Кодексу України (ККУ), яка передбачає кримінальну відповідальність за умисне ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, що завдає державі значних збитків.

Податкова оптимізація - зменшення розміру податкового зобов'язання шляхом ціленаправлених правомірних дій платника податку, що включають в себе повне використання всіх наданих законодавством пільг, податкових звільнень та інших законних переваг.

Різні країни мають різні підходи до оподаткування бізнесу, які залежать від економічних умов, пріоритетів та історичних особливостей. Цей зарубіжний досвід може слугувати орієнтиром для інших країн, які прагнуть адаптувати свої податкові системи.

Податкова культура є загальною проекцією культури у соціально-економічній сфері та представляє соціальний інститут податкової системи і важелі її розвитку. Оподаткування певною мірою залежить від рівня податкової культури, яка багато в чому зумовлює формування податкової поведінки всіх учасників.

Розмір податкового зобов'язання може бути визначений як самим платником податків у податковій декларації, так і контролюючим органом за результатами перевірки.

Згідно ст. 61 Податкового кодексу України (ПКУ), податковий контроль - система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади.

Бухгалтерський облік здебільшого називають мовою бізнесу. Бізнесменам і всім, хто має відношення до підприємництва потрібно навчитися розуміти вже знайомі слова в їх бухгалтерському, а не традиційному значенні. Облік широко використовується в діловому світі для опису угод між різними підприємствами.

Головне завдання бухгалтерського обліку - забезпечити фінансовою інформацією діюче підприємство. Всі учасники ринкової економіки є користувачами бухгалтерської інформації. Заключним етапом обліку діяльності підприємств є складання звітності, яка необхідна зацікавленим особам для прийняття ефективних управлінських рішень.

Звітність - це система узагальнюючих та взаємопов'язаних показників, яка подається у вигляді різного типу таблиць та текстового матеріалу за допомогою яких визначається фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових коштів, економічні показники тощо.

Управлінський облік - це процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтеграції та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю всередині організації та для забезпечення відповідного підзвітного використання ресурсів МФБ (міжнародна федерація бухгалтерів)

Питання для самоконтролю:

1. Що таке господарський облік?
2. Історія виникнення господарського обліку.
3. Яка роль відводиться бухгалтерського обліку в системі управління підприємством?
4. Дайте визначення бухгалтерського обліку.
5. Що ми розуміємо під законодавчою та нормативною базою бухгалтерського обліку?
6. Що таке Положення (стандарт) бухгалтерського обліку?
7. Хто несе відповідальність за організацію бухгалтерського обліку на підприємстві?
8. Які функції покладаються на головного бухгалтера в процесі організації бухгалтерського обліку на підприємстві?
9. Що є об'єктами бухгалтерського обліку?
10. Що являє собою предмет бухгалтерського обліку?

-
11. Що таке основні засоби підприємства?
 12. Чим відрізняються нематеріальні активи від основних засобів?
 - 13.3 чого складаються джерела формування майна підприємства?
 14. Який перелік витрат, що не враховуються при визначенні оподатковуваного прибутку?
 15. Поясніть, що є об'єктами амортизації у податковому обліку.

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Працівнику АТ «Електросталь» Вратію Ю.Ю. нараховано в вересні поточного року: заробітну плату - 15015,45 грн. премію - 5500,0 грн. матеріальну допомогу - 2100,0 грн. Необхідно обчислити суму податку на доходи фізичних осіб, якщо працівник користується податковою соціальною пільгою на загальних підставах.

Завдання 2. Електростанція розташована в басейні річки «А». За звітний період обсяг води, пропущений через турбіни 25,4 млн. куб. м. Крім того, електростанція має дозвіл на спеціальне використання поверхневих водних ресурсів. Установлений ліміт води 2650 куб.м. За звітний квартал поточного року підприємство згідно даних первинного обліку за показниками вимірювальних приладів використало 2960 куб.м. води. Необхідно обчислити суму рентної плати за спеціальне використання водних ресурсів.

Завдання 3. Підприємство виготовляє і продає за рік продукції на 200 тис. грн. Витрати на її виготовлення і продаж становлять 180 тис. грн., у тому числі змінні витрати 120 тис. грн., постійні витрати 60 тис. грн.

Обчислити коефіцієнт маржинального доходу, критичну програму виробництва і коефіцієнт безпеки виробництва. Обґрунтувати, яким чином зменшення величини запасу фінансової міцності може призвести до настання кризового стану на підприємстві.

Завдання 4. На підставі наступних даних необхідно визначити ПДВ та акцизний податок, який сплатить суб'єкт господарювання в процесі реалізації виробів.

Підприємство за один місяць одержало наступні показники:

1. Оптова ціна - 400 грн. за 1 виріб.
2. Реалізовано протягом місяця 25 упаковок виробів по 50 шт. в упаковці.
3. Вартість сировини і матеріалів 250000,0 грн., в тому числі ПДВ.

Завдання 5. Визначити суму ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету, або податкове відшкодування з підприємства при наступних умовах:

а) отримано передоплату за поставку продукції по контракту №1 17000 грн. (в т.ч. ПДВ);

б) відвантажено продукції за контрактом №2, оплата за яку надійде у наступному кварталі на суму 23000 грн. (в т.ч. ПДВ);

в) відвантажено продукції за контрактом №3 на суму 47000 грн. (в т.ч. ПДВ) з оплатою у наступному кварталі;

г) перераховано постачальнику за отриману протягом кварталу продукцію вартістю 42000 грн., в т.ч. ПДВ.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Тема 5. Ресурсний потенціал господарюючого суб'єкта.

1. Економічні ресурси. Види економічних ресурсів. Ресурсний потенціал господарюючого суб'єкта.

2. Трудові ресурси господарюючого суб'єкта. Трудовий потенціал.

3. Майно господарюючого суб'єкта. Майнові ресурси. Матеріальні та нематеріальні активи.

4. Оборотні фонди та їх нормування. Оборотні кошти.

5. Фінансові активи та їх класифікація.

6. Фінансові ресурси та їх кругообіг.

7. Необоротні активи. Знос та амортизація.

8. Ефективність використання ресурсного потенціалу. Показники ефективності використання ресурсів. Ресурсовіддача. Рентабельність.

9. Інвестиції в підприємницькій діяльності.

Загальні визначення за темою:

Економічні ресурси складаються з усього того, що необхідно для виробництва потрібних людям товарів і послуг. Це – фабричні й сільськогосподарські будівлі й споруди, різне устаткування, інструменти, машини, засоби транспорту, зв'язку, незліченні види праці, земля, найрізноманітніші корисні копалини тощо.

Поділяються усі ресурси на дві групи:

- матеріальні ресурси – земля і капітал;

- людські ресурси – праця і підприємницький хист.

Капітал, або капітальні блага, як економічний ресурс охоплює всі виготовлені виробничі знаряддя, тобто машини, інструменти, устаткування, будівлі, споруди, транспортні засоби, збутову мережу тощо.

Капітал як фактор виробництва поділяють на основний і обіговий. До основного капіталу належать будівлі, споруди, машини, які слугують людям упродовж багатьох років; до обігового – сировина, допоміжні матеріали, паливо тощо..

Гроші не належать до фізичного капіталу. Оскільки гроші нічого не виробляють, а тільки представляють капітал і можуть за певних умов на нього перетворюватися (коли за них купують засоби виробництва), то їх не розглядають як економічний ресурс. Гроші – це фінансовий капітал.

Праця охоплює сукупність усіх фізичних і розумових здібностей людини, які застосовують у виробництві життєвих благ. Праця є джерелом усіх дій, спрямованих на перетворення речовини природи для задоволення потреб людини, джерелом усіх економічних цінностей.

Ресурсний потенціал підприємства - сукупність ресурсів, що є в розпорядженні підприємства, а також спроможність працівників і менеджерів використовувати ресурси з метою виробництва товарів (послуг) та отримання максимального прибутку.

Трудовий потенціал - це загальна здатність суспільства або його частини до праці, що включає як кількісні, так і якісні характеристики працівників.

Класифікація трудового потенціалу охоплює індивідуальний (кожної особи), колективний (колективу) та суспільний (країни) рівні.

Робочі кадри (робоча сила) - це частина працездатного населення, яка фактично працює або може бути залучена до праці в економіці.

Трудовий потенціал може класифікуватися за різними ознаками: за рівнем (індивідуальний, колективний, суспільний) та за якісними ознаками (освітній рівень, професійно-кваліфікаційний рівень, стаж роботи, здоров'я, морально-психологічні якості).

Продуктивність праці - це здатність виробляти певну кількість продукції за одиницю часу, а трудомісткість - зворотний показник, що вимірює час, витрачений на одиницю продукції.

Виробіток є прямим показником продуктивності праці, що визначає кількість продукції, виготовленої одним працівником за одиницю часу.

Ефективність праці ж є більш загальною соціально-економічною категорією, що показує, наскільки раціонально використовуються ресурси для досягнення мети.

Майном визначається сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або зараховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів.

Майнові ресурси - це сукупність матеріальних цінностей, які використовуються підприємством у виробничій та господарській діяльності, включаючи будівлі, споруди, машини, обладнання, сировину, матеріали та готову продукцію.

Основні засоби за функціональним призначенням поділяються на виробничі та невиробничі. Виробничі основні засоби безпосередньо беруть участь у виробничому процесі або сприяють його здійсненню. Невиробничі основні засоби використовуються для задоволення соціально-побутових потреб працівників або для інших невиробничих цілей.

Знос це фізичне та моральне спрацювання основних засобів, що призводить до зниження їхньої корисної вартості. Знос також може означати суму накопиченої амортизації. Амортизація - процес розподілу вартості основних засобів протягом строку їхньої корисної експлуатації на собівартість готової продукції, робіт чи послуг.

Ефективність використання ресурсного потенціалу - це співвідношення отриманого результату (продукції, послуг, доходу) до витрачених ресурсів (праці, матеріалів, енергії, капіталу), що визначає раціональність їх застосування. Це процес реалізації організаційно-економічних та технічних заходів для досягнення максимально можливої продуктивності шляхом економії та раціонального споживання ресурсів у всіх сферах діяльності.

Ресурсовіддача (також відома як коефіцієнт оборотності або коефіцієнт трансформації) - це показник ділової активності, що демонструє ефективність використання активів підприємства для генерації виручки.

Рентабельність - це показник економічної ефективності, який вимірює прибутковість діяльності, виражений у відсотках. Він показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для отримання прибутку. Рентабельність може бути розрахована для різних аспектів діяльності, таких як продажі, активи, власний капітал, та інші.

Інвестиції в підприємницькій діяльності - це вкладення різноманітних майнових та інтелектуальних цінностей з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Ці інвестиції можуть бути спрямовані на розширення власної діяльності підприємства або на придбання активів інших суб'єктів господарювання.

Інвестиції виступають у вигляді вкладення. Інвестиції у підприємницькій діяльності - це процес вкладення капіталу в різні об'єкти з метою отримання доходу або прибутку.

Вони можуть бути вкладені у власні реальні активи підприємства, наприклад, у нове обладнання, розширення виробництва, або у фінансові інструменти інших компаній. Головна мета інвестування - отримання прибутку, але інвестиції можуть також мати на меті досягнення соціального ефекту.

Питання для самоконтролю:

1. Структура та класифікація ресурсів підприємства: порівняльна характеристика наукових підходів.

2. Генезис ресурсної концепції стратегічного менеджменту.
3. Взаємозв'язок основних понять ресурсної теорії стратегічного менеджменту.
4. Ресурсне забезпечення бізнес-процесів: технологія здійснення.
5. Моделі ресурсного забезпечення бізнесу.
6. Фактори, що визначають особливості системи менеджменту ресурсів підприємства.
7. Логіка ресурсних трансформацій в процесах діяльності підприємства.
8. Роль і місце ресурсної концепції в теорії стратегічного управління.
9. Характеристика ресурсів підприємства за класифікаційними ознаками.
10. Взаємозв'язок понять «ресурс», «резерв», «запас».
11. Ознаки ресурсів як об'єкту управління.

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Необхідно вміти розрізняти різні види економічних ресурсів у конкретних прикладах.

Визначте, до якого виду економічних ресурсів належить кожен із наведених елементів, що використовуються у виробництві автомобілів:

Елемент	Вид економічного ресурсу
1. Сталь	
2. Робітник на конвеєрі	
3. Будівля заводу	
4. Патент на нову технологію двигуна	
5. Ліс (як сировина)	
6. Верстати та обладнання	
7. Директор підприємства (організатор)	

*(природний ресурс, нематеріальний актив, сировина, трудові ресурси, засоби виробництва, підприємницькі здібності).

Завдання 2. Вміти застосувати знання про ресурси до реального виробничого процесу. Наприклад відкривають пекарню. Перелічіть основні ресурси, які знадобляться, і класифікуйте їх за чотирма видами:

- Земля -
- Праця -
- Капітал -
- Підприємницькі здібності -

Завдання 3. Визначити плати за ресурси. За для цього необхідно розуміти взаємозв'язок між видами ресурсів та доходами, які вони приносять.

Треба заповнити таблицю, вказавши, як називається плата (дохід),

що отримують власники кожного виду економічних ресурсів:

Вид економічного ресурсу	Назва плати (доходу)
Земля	
Праця	
Капітал	
Підприємницькі здібності	

*(заробітна плата, прибуток, відсоток, рента, інвестиції)

Завдання 4. Розрахувати та проаналізувати показники руху трудових ресурсів підприємства.

Вихідні дані:

На початок року на підприємстві працювало 500 осіб. Протягом року було прийнято на роботу 60 осіб, звільнено з різних причин 45 осіб (зокрема, за власним бажанням або за порушення трудової дисципліни - 20 осіб). Середньооблікова чисельність працівників за рік склала 505 осіб.

Необхідно:

Визначити коефіцієнт обороту з прийому.

Визначити коефіцієнт обороту з вибуття.

Визначити коефіцієнт плинності кадрів.

Визначити коефіцієнт сталості (стабільності) персоналу.

Зробити висновки про інтенсивність руху кадрів на підприємстві.

Тема 6. Економічні результати господарсько-фінансової діяльності господарюючого суб'єкта.

1. Витрати та процес їх планування. Собівартість. Калькулювання. Розподіл витрат.

1.1. Класифікація витрат

1.2. Собівартість продукції

1.3. Класифікація собівартості

1.4. Калькулювання

1.5. Кошторис витрат

2. Доходи. Фінансові показники діяльності підприємства

3. Послідовність при визначенні основних фінансових показників діяльності підприємства

4. Рентабельність. Показники рентабельності підприємства.

5. Ціна. Ціноутворення. Державне регулювання цін та контроль за цінами.

Загальні визначення за темою:

Витрати - це обсяг спожитих виробничих факторів (матеріальних, фінансових, трудових ресурсів), необхідних для здійснення

підприємством господарської діяльності, направленої на отримання прибутку та максимізацію добробуту власників у грошовому вираженні.

Витрати підприємства відшкодовуються за рахунок двох власних джерел: собівартості й прибутку. Склад витрат, які включаються в собівартість, прив'язано до їхнього розподілу між вище зазначеними джерелами відшкодування.

Планування витрат полягає у виявленні складу витрат та їх кількісної оцінки. Усі витрати підприємства під час планування поділять на одночасні та поточні.

Планування витрат за місцями здійснюється для контролю за їх формуванням та для організації відповідальності за досягнутий рівень витрачання через порівняння фактичної і планової величин. Цей аспект планування витрат стосується безпосередньо підрозділів підприємства, які з точки зору центрального апарату управління підприємством є концентрованими місцями витрат і центрами відповідальності за їх рівень.

Класифікація витрат - це спосіб їх розподілу по групах так, щоб вони узагальнювали інформацію в корисній для управління формі.

Собівартість продукції (товарів, робіт, послуг) має тісний зв'язок з її ціною. Це пояснюється тим, що собівартість є базою ціни продукції (товарів, робіт, послуг) і водночас обмежником для виробництва (ніхто не випускатиме продукції, ринкова ціна якої є нижчою за собівартість).

Виробнича собівартість продукції зменшується на справедливую вартість супутньої продукції, яка реалізується, та вартість супутньої продукції в оцінці можливого її використання, що використовується на самому підприємстві.

Калькуляція - розрахунок собівартості одиниці продукції, виконаних робіт і послуг. Калькуляції складають на продукцію основного й допоміжного виробництв щомісячно, на квартал, на рік за цільовим призначенням.

При калькулюванні встановлюють об'єкти калькулювання, вибирають калькуляційні одиниці, визначають калькуляційні статті витрат та методи їх обчислення.

Об'єкт калькулювання - продукція (робота, послуга), собівартість якої обчислюється. Головним об'єктом калькулювання є готова продукція, що поставляється за межі підприємства споживачам. Калькулювання іншої продукції має допоміжне значення.

Для кожного об'єкта калькулювання вибирається калькуляційна одиниця - одиниця його кількісного вимірювання.

Методи калькулювання - нормативний, параметричний, розрахунково-аналітичний.

Кошторисом витрат називається повне зведення витрат на виробництво та реалізацію продукції, згруповане за економічно однорідними елементами.

Дохід є спонукальним мотивом і джерелом діяльності

підприємства. Підприємство приводить у рух усі виробничі фактори - капітал, працю, природні ресурси - для створення продукту, його наступної реалізації та утворення доходу.

Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Доходи підприємства класифікуються на операційні (від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг), фінансові (дивіденди, відсотки, доходи від інвестицій) та інші доходи (штрафи, гранти, курсові різниці), а також можуть бути надзвичайними. Така класифікація допомагає аналізувати різні аспекти діяльності підприємства та його фінансовий стан.

Під час планування та оцінювання поточної діяльності підприємства завжди використовують фінансові показники: виручка, дохід, прибуток. Існує певна послідовність при визначенні вищезазначених фінансових показників:

Показники «валовий прибуток», «операційний прибуток» і «чистий прибуток» позначають прибуток, який створює підприємство. Однак кожен з них представляє прибуток на різних етапах процесу виробництва та отримання доходу.

Визначивши суть рентабельності підприємства та місця серед інших альтернативних показників перейдемо власне до характеристики теоретичних основ оцінки економічної ефективності діяльності підприємства за критерієм його прибутковості.

У кожних продукції (товарів, робіт, послуг) є своя ціна, що визначається витратами на виробництво й реалізацію продукції та розміром необхідного прибутку.

Ціна - це грошовий вираз вартості продукції (товарів, робіт, послуги). Показник являє собою економічну категорію, що означає суму грошей, за якою продавець хоче продати, а покупець готовий купити товар.

Система цін характеризується такими поняттями: рівень цін, структура цін, динаміка цін.

Рівень цін - це абсолютний кількісний рівень вартості продукції (товару, робіт, послуг), що виражається у грошових одиницях.

Структура цін - це співвідношення окремих елементів (собівартості, прибутку, податків, надбавок) у ціні, тобто їх вага в загальній величині, взятої за 100%.

Динаміка цін - це напрям зміни рівня цін (підвищення, скорочення, темпи змін).

Цінова політика господарюючого суб'єкта - це принципи й методики встановлення цін на товари та послуги на рівні підприємства.

Типи цінової політики включають стратегії «зняття вершків», «проникнення на ринок» та нейтральну стратегію.

Державне регулювання цін - це діяльність держави, яка встановлює ціни на певні товари, що мають соціальну значущість або виробляються монополістами, а контроль за їх дотриманням здійснює держава.

Питання для самоконтролю:

1. Значення, основні напрями та джерела інформації аналізу витрат.
2. Аналіз витрат підприємства.
3. Загальне оцінювання витрат підприємства.
4. Склад витрат підприємства.
5. Основні показники ефективності витрат підприємств.
6. Аналіз операційних витрат підприємства.
7. Аналіз операційних витрат за економічними елементами та статтями калькулювання.
8. Склад операційних витрат підприємства
9. Економічні елементи витрат операційної діяльності підприємства.
10. Напрями аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.
11. Показники доходів, які формують фінансові результати діяльності підприємства.
12. Методика аналізу прибутків (збитків) діяльності підприємства.
13. Факторний аналіз фінансових результатів від операційної діяльності підприємства.
14. Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції.

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1 Підприємство виготовило й реалізувало у звітному періоді 2200 од. виробів одного виду. Ціна реалізації одиниці виробу становить 35 грн., а повна собівартість його виробництва та продажу - 32 грн. Співвідношення змінних і постійних витрат на виробництво продукції дорівнює 60% і 40%. Дослідження ринку показали, що якщо знизити ціну одного виробу на 1 грн., тобто з 35 до 34 грн., то обсяг продажу продукції може бути збільшений на 12%. Виробничі потужності підприємства уможливають відповідне збільшення обсягу виробництва продукції. Прийміть рішення щодо доцільності зниження ціни реалізації виробу та обґрунтуйте його розрахунками.

Завдання 2. Чистий дохід від реалізації продукції складає 54673,5 тис. грн., собівартість реалізованої продукції - 23865,2 тис. грн. Адміністративні витрати - 10950,0 тис. грн. Витрати на збут - 3380 тис. грн. Прибуток від іншої операційної діяльності - 28,5 тис. грн. Прибуток

від іншої звичайної діяльності - 13 тис. грн., витрати від іншої звичайної діяльності - 14,2 тис. грн., погашення кредиту - 32 тис. грн. Визначити прибуток від звичайної діяльності, чистий прибуток підприємства, рентабельність операційної діяльності.

Завдання 3. Здійснить розподіл чистого прибутку та визначте величину нерозподіленого прибутку. Відповідно до статуту підприємства з чистого прибутку відбуваються такі відрахування: 20% чистого прибутку - до резервного капіталу; 25% - на поповнення власного капіталу; 35% - на виплату дивідендів. Підприємство має такі показники: 1) виручка від реалізації продукції - 18792 тис. грн.; 2) ПДВ - 3132 тис. грн.; 3) операційні витрати - 12324 тис. грн.

Завдання 4. Визначити відсоток зниження витрат на виробництво продукції, якщо відомо, що виробнича програма підприємства становить 500 виробів А, 720 виробів Б. Собівартість виробу А дорівнює 85 грн., а виробу Б - 160 грн. Частка умовно-змінних витрат у собівартості продукції складає для виробів А - 65%, для виробів Б - 68%. План на наступний рік передбачає збільшення випуску продукції А на 20%, а продукції Б - на 40%. Оптова ціна продукції А - 110 грн., продукції Б - 200 грн.

Завдання 5. Загальна сума умовно-постійних витрат становила 7,5 млн. грн. при собівартості товарної продукції - 42 млн. грн. Визначити на скільки зміниться собівартість продукції (у вартісному вираженні та у відсотках), якщо обсяг випуску продукції збільшиться на 20%, а сума умовно-постійних витрат зросте на 5%.

Тема 7. Теоретичні основи фінансового аналізу господарюючого суб'єкта.

1. Теоретичні основи фінансового аналізу, джерела та завдання. Методи і прийоми фінансового аналізу. Організація фінансового аналізу. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу.

2. Аналіз майна господарюючого суб'єкта. Аналіз основного капіталу (необоротних активів). Оцінка нематеріальних активів. Оцінка матеріальних активів. Оцінка фінансових інвестицій.

3. Аналіз виробничого потенціалу господарюючого суб'єкта. Оцінка ефективності використання майна. Основні показники оцінки стану, структури й ефективності використання оборотних активів господарюючого суб'єкта. Аналіз оборотних коштів і джерел їх формування.

4. Аналіз стану виробничих запасів. Оцінка стану дебіторської заборгованості. Аналіз джерел формування капіталу господарюючого

суб'єкта. Аналіз джерел формування майна. Аналіз грошових потоків.

5. Аналіз ліквідності і платоспроможності господарюючого суб'єкта. Аналіз фінансової стійкості господарюючого суб'єкта. Аналіз кредитоспроможності. Аналіз ділової активності.

6. Аналіз фінансових результатів і рентабельності. Аналіз інвестиційної активності. Комплексне оцінювання фінансового стану господарюючого суб'єкта.

Загальні визначення за темою:

Теоретичні основи фінансового аналізу включають вивчення його джерел (фінансова звітність, первинний облік) та завдань (визначення якості фінансового стану, дослідження причин його змін, розробку рекомендацій).

Методи аналізу - це горизонтальний, вертикальний, порівняльний, трендовий та факторний аналіз, а також аналіз коефіцієнтів.

Організація фінансового аналізу передбачає його планування, збір та обробку даних, їх інтерпретацію та підготовку висновків.

Інформаційне забезпечення включає бухгалтерську, фінансову, статистичну та іншу інформацію, що надає детальний опис діяльності підприємства.

Аналіз майна господарюючого суб'єкта, зокрема аналіз основного капіталу (необоротних активів) та оцінка його складових (нематеріальних активів, матеріальних активів, фінансових інвестицій), є складовою частиною фінансового та економічного аналізу діяльності підприємства.

Аналіз основного капіталу (необоротних активів) – це процес оцінки структури, динаміки та ефективності використання довгострокових ресурсів підприємства, які включають основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції тощо. Важливими показниками є первісна вартість, залишкова вартість (первісна вартість мінус знос) та амортизація. Аналіз допомагає оцінити стан виробничих потужностей, структуру капіталу та ефективність його використання для досягнення виробничих та фінансових цілей компанії.

Оцінка нематеріальних активів проводиться за первісною вартістю (ціна придбання витрати), а їх подальше використання супроводжується амортизацією (методи: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, виробничий тощо).

Оцінка матеріальних активів здійснюється на основі їх первісної вартості (собівартості), яка включає витрати на придбання, будівництво, а також витрати, пов'язані з введенням в експлуатацію.

Фінансові інвестиції оцінюються за їхньою справедливою вартістю або собівартістю, залежно від виду інвестицій та стандартів обліку, які використовуються (наприклад, інвестиції в асоційовані та дочірні

компанії.

Аналіз виробничого потенціалу господарюючого суб'єкта включає оцінку ресурсів та ефективності їх використання, зокрема, основних засобів, трудових ресурсів, матеріалів та фінансів. Оцінка ефективності використання майна (основних засобів) здійснюється за допомогою показників, таких як фондівіддача, рентабельність активів.

Аналіз оборотних коштів та джерел їх формування передбачає оцінку їх наявності, структури та ефективності використання через аналіз таких показників, як коефіцієнт оборотності, коефіцієнт закріплення та тривалість обороту. Джерелами формування оборотних коштів є як власні (статутний капітал, прибуток, резерви), так і позикові (кредити, позики) кошти.

Аналіз стану виробничих запасів передбачає оцінку їхньої достатності, ефективності використання та оптимізації рівня запасів.

Оцінка стану дебіторської заборгованості включає аналіз її структури, платоспроможності боржників, тривалості, а також розрахунок коефіцієнтів оборотності та ліквідності для оцінки ризиків та платіжної дисципліни.

Аналіз грошових потоків - це процес дослідження руху коштів підприємства для оцінки його фінансового стану, ліквідності та платоспроможності. Це дослідження допомагає визначити, чи перевищують надходження витрати, виявити можливості для самофінансування та контролювати операційні ризики, які можуть призвести до касових розривів.

Аналіз ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, кредитоспроможності та ділової активності є ключовими інструментами оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання, які аналізують його здатність покривати зобов'язання, управляти активами та генерувати прибуток. Для цього застосовують показники ліквідності (коефіцієнти покриття, швидкої та абсолютної ліквідності), фінансової стійкості (коефіцієнт фінансової стійкості), платоспроможності (коефіцієнт абсолютної ліквідності), ділової активності (показники оборотності) та кредитоспроможності (оцінка власної платоспроможності).

Аналіз фінансових результатів і рентабельності, аналіз інвестиційної активності та комплексне оцінювання фінансового стану передбачає оцінку ефективності діяльності підприємства за допомогою ключових показників. Для цього використовують методи, такі як: горизонтальний аналіз, аналіз рентабельності, ліквідності, оборотності, фінансової стійкості та інвестиційної активності.

Питання для самоконтролю:

1. Змістовність фінансового аналізу підприємств.
2. Зміст і цільовий напрям фінансового аналізу.
3. Основні складові аналізу фінансового стану підприємства.

-
4. Класифікація розділів фінансового аналізу.
 5. Мета внутрішнього фінансового аналізу підприємства.
 6. Головні завдання зовнішнього фінансового аналізу суб'єкта господарювання.
 7. Назвіть основних користувачів фінансової інформації.
 8. В чому проявляється порівняльна характеристика зовнішнього і внутрішнього фінансового аналізу суб'єкта господарювання?
 9. Означити, що є предметом фінансового аналізу.
 10. Надайте визначення поняттям «об'єкт» та «суб'єкт» фінансового аналізу?
 11. Що представляє собою метод фінансового аналізу?
 12. Надайте характеристику основним прийомам фінансового аналізу.
 13. На чому базується методика фінансового аналізу?
 14. Розкрийте сутність моделей фінансового аналізу.
 15. Що собою представляють формалізовані методи фінансового аналізу.

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Оцініть правильність твердження («так», «ні»)

1. Основні джерела формування фінансових ресурсів - це отримані в порядку перерозподілу кошти.
2. Внутрішній аналіз використовує всі існуючі джерела інформації.
3. Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях.
4. Регресійний аналіз використовується для відображення взаємозалежностей між факторами.
5. Дескриптивні моделі - це моделі описового характеру. Вони ґрунтуються на інформації фінансової звітності, є основними для оцінювання фінансового стану підприємства.
6. Предикативні моделі - це моделі для порівняння фактичних показників діяльності підприємств з розрахунковими.
7. Адитивна модель факторної системи - це результативний показник, що представлений у вигляді алгебричної суми факторних.

Завдання 2. Вартість основних засобів по підприємству на початок року становила 1000 тис. грн. Протягом року надійшло основних засобів на суму 180 тис. грн і вибуло основних засобів на суму 120 тис. грн.

Визначте:

- 1) вартість основних засобів на кінець року;
- 2) показники руху основних засобів (коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт приросту, коефіцієнт компенсації вибуття основних засобів). Зробіть висновки за результатами

розрахунків

Завдання 3. Відомі такі дані по підприємству:

Назва показника	Попередній рік	Звітний рік
Обсяг прибутку, тис. грн	338	747,2
Середня вартість основних засобів, тис. грн	7698	8102

Визначити:

1) абсолютне і відносне відхилення наведених у таблиці показників;

2) рентабельність основних засобів за попередній і звітний періоди;

3) зміну рентабельності основних засобів у звітному році у порівнянні з попереднім роком в цілому, в тому числі під впливом змін:
а) середньої вартості основних засобів; б) прибутку.

Проміжні розрахунки виконайте безпосередньо у таблиці. Зробіть висновки за результатами розрахунків.

Задача 4. За даними таблиці розрахувати показники, які характеризують майновий стан: коефіцієнт зносу, коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт приросту основних засобів.

Зробити висновки.

Показник	Попередній рік, тис.грн.	Звітний рік, тис.грн.
Знос	6543,5	7456,5
Первісна вартість	36986,6	56644,6
Надійшло основних засобів	349	678
Вибуло основних засобів	241	786

Завдання 5 За даними таблиці розрахувати такі показники: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансового ризику.

Зробити відповідні висновки.

Показник	Попередній рік, тис.грн.	Звітний рік, тис.грн.
Загальна вартість майна	1473,4	1127,35
Власний капітал	1381,9	1113,3
Залучений капітал	91,50	14,05

Тема 8. Загальні питання економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Антикризова діяльність

1. Поняття економічної безпеки та її теоретичні засади.
2. Економічна безпека та організація її системи на підприємстві. Складові економічної безпеки та методика їх оцінювання. Принципи.
3. Норми права, які регулюють суспільні відносини, пов'язані із забезпеченням економічної безпеки бізнесу. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління економічною безпекою.
4. Організація та управління економічною безпекою

господарюючого суб'єкта. Стратегія та інновація в контексті забезпечення системи управління економічною безпекою.

5. Фактор ризику в бізнесі. Страхування та управління ризиками. Керування ризиком (ризик-менеджмент).

6. Криза. Сутність антикризового управління. Процеси та технології антикризового управління.

6.1. Причини виникнення кризового стану та загальні позиції антикризового управління бізнесом

6.2. Основні моменти оцінювання бізнесу в аспекті антикризових заходів. Ліквідаційна вартість бізнесу

6.3. Загальні питання управління бізнесом у кризових ситуаціях. Вартісне управління бізнесом в процесі санації, реорганізації та банкрутства підприємства

Загальні визначення за темою:

Економічна безпека - це такий стан національної економіки, за якого зберігається стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і задовольняються потреби особи, сім'ї, суспільства, держави. Суть економічної безпеки реалізується через систему критеріїв і показників. Критерієм економічної безпеки є оцінка стану економіки з огляду на найважливіші процеси, що відображають суть економічної безпеки.

Стратегічною метою економічної безпеки є створення прийнятних умов для життя і розвитку особи, соціально-економічної та політичної стабільності суспільства, збереження цілісності держави, успішного протистояння впливу внутрішніх і зовнішніх загроз

В сучасних умовах господарювання головним завданням керівництва будь-якого підприємства є захист його інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз. На початку діяльності підприємства необхідно передбачити заходи забезпечення його економічної безпеки, які дозволять усунути або мінімізувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх загроз. Безпека - стан стійкої життєдіяльності об'єкта стосовно впливу загроз потенційного супротивника.

Норми права, які регулюють суспільні відносини, пов'язані із забезпеченням економічної безпеки бізнесу, містяться в окремих законах України та в підзаконних нормативних актах. Найчастіше в цих нормах права особа (як суб'єкт права) виступає не як бізнесмен (тобто особа, що займається підприємницькою діяльністю), а як фізична особа (тобто незалежно від роду занять).

Основна властивість інформації - це здатність викликати зміни. Практично цінність інформації прямо пропорційна тій ролі, яку вона відіграє в прийнятті управлінських рішень. Цінність інформації визначається тим, як суб'єкт зможе розпоряджатися нею. Повнота інформації, її недоліки та переваги визначають під час аналітичного дослідження.

Головна мета управління економічною безпекою підприємства - досягнення високої фінансової стійкості підприємства та захист його фінансово-економічних інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз для забезпечення стійкого розвитку в довгостроковому періоді.

Стратегія економічної безпеки господарюючого суб'єкта безпосередньо пов'язана з загальною та фінансовою стратегією самого суб'єкта. Цілі стратегії підпорядковуються загальній стратегії економічного розвитку та спрямовуватися на максимізацію прибутку та ринкової вартості господарюючого суб'єкта.

Межа стратегічного планування складає п'ять-десять років. Господарюючі суб'єкти повинні ґрунтувати своє майбутнє на прогнозуванні.

Ризик є об'єктивне явище в будь-якій сфері людської діяльності, опосередковане безліччю окремих, відособлених ризиків. Його сутність розглядається в різних аспектах. Фактор ризику й необхідність покриття можливого збитку, викликаного його проявом, обумовили потребу в страхуванні.

Страхування дозволяє відгородити від випадковостей будь-яку людську діяльність у процесі пізнання природи й суспільства. Будь-яка ймовірність може бути виражена правильним добром. Страхова подія не є об'єктом страхування. Цим об'єктом виступає ризик. Таким чином, ризик - це єдина випадкова подія, яка наступає всупереч волі людини. Він реалізується за допомогою випадкових подій або явищ, із приводу яких виникають страхові відносини.

Криза - це переломний етап у функціонуванні будь-якої системи, на якому вона піддається впливу зовнішніх чи внутрішніх факторів, що вимагає від неї якісно нового реагування. Основна особливість кризи полягає в тому, що вона загрожує руйнацією системи (частково або повністю). Криза підприємства - це крайнє загострення протиріч на підприємстві як соціально-економічній системі, що представляє собою переломний момент у послідовності процесів, подій і дій, викликаних іманентною природою економічної системи. Її слід розглядати як порушення рівноваги на підприємстві та як один з неминучих та закономірних (переборних) етапів у її циклічному русі.

Стабільний стан і криза виступають постійними антагонізмами в розвитку будь-якої системи, при цьому очисна сила кризи потрібна системі не менше, ніж стабільне існування. Ці дві сторони (криза і стабільність) не можуть існувати одне без одного, це свого роду закон єдності й боротьби протилежностей (оскільки без боротьби немає й розвитку).

Можливості антикризового управління залежать від професіоналізму й мистецтва управління, характеру мотивації, розуміння передумов кризи та її наслідків, а також відповідальності уповноважених осіб.

Ліквідаційна вартість у разі банкрутства підприємства - чиста

грошова сума, яку кредитори підприємства можуть одержати при його ліквідації. Оцінка ліквідаційної вартості належить до активних видів оцінки, тому що на основі її результатів приймаються рішення, які істотно впливають на об'єкт, що оцінюється.

Найважливішою складовою процесу оцінки майна підприємства є інвентаризація (особливо, якщо це майно підприємства-банкрута підлягає реалізації з метою задоволення вимог кредиторів).

Прийняття антикризових рішень повинно здійснюватися у відповідності зі стратегічними програмами, коригування яких є обов'язковим у випадку змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємства. Механізм управління кризовими ситуаціями містить послідовне виконання функцій управління, що дозволяє досягти певного економічного ефекту та проявляється в системах і процесах. Зміст механізму антикризового управління підприємством полягає в його здатності в процесі наростання кризи відновлювати ефективну діяльність підприємства як мікроекономічної системи на основі самоорганізації, підтримки внутрішнього стабільного стану і динамічного зовнішнього оточення.

Банкрутство - це визнана уповноваженим державним органом нездатність боржника задовольнити в повному обсязі вимоги кредиторів і (або) виконати обов'язок по сплаті обов'язкових державних платежів. Процедура визнання боржника банкрутом може бути ініційована кредитором, уповноваженим державним органом або самим боржником.

Одним із важливих інструментів антикризового управління фінансами, засобом подолання фінансової кризи та запобігання банкрутству підприємства є санація. У широкому розумінні санація - це сукупність усіх можливих заходів, спрямованих на фінансове оздоровлення суб'єкта господарювання.

Крім санації в антикризовий алгоритм управління вартістю бізнесу можна застосовувати реструктуризацію підприємства.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте основні етапи еволюції поняття «економічна безпека».
2. Що таке «глобальна економічна безпека»?
3. Сформулюйте основні концептуальні положення управління економічною безпекою підприємства.
4. Розкрийте основні завдання системи економічної безпеки підприємства.
5. Наведіть основні елементи системи економічної безпеки підприємства.
6. Основні етапи моніторингу рівня економічної безпеки підприємства.

7. Особливості використання факторного та кластерного аналізу при оцінюванні економічної безпеки підприємства.

8. Стратегічне та інноваційне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства.

9. Назвіть основні етапи методичного підходу до визначення рівня економічної безпеки України.

10. Необхідно розкрити сутність основних підсистем фінансової безпеки.

11. Якими способами здійснюється нормалізація ознак при оцінюванні економічної безпеки країни?

12. Яку складову крім економічної виділяють при оцінюванні економічної безпеки регіону або галузі?

13. Необхідно назвати основні підходи до визначення економічної безпеки підприємства.

14. Як оцінити рівень економічної безпеки підприємства з урахуванням бруто-інвестицій?

15. Як визначити інтерфейсну складову економічної безпеки підприємства?

16. Який рівень інтелектуальної безпеки забезпечує високий рівень економічної безпеки підприємства і чому?

17. Назвіть основні фактори загроз економічній безпеці в системі корпоративного управління підприємства.

18. Що ви розумієте під поняттям «корпоративний конфлікт»?

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Іноземні інвестиції концентруються в основному в проєктах харчової промисловості, торгівлі, сфери послуг, котрі швидко окупаються, а в промисловому виробництві їх частка порівняно мала. Прокоментуйте, чому це відбувається? І який вплив це здійснює на економічну безпеку підприємства??

Завдання 2. У сучасному світі зростання економічних злочинів на підприємствах багато в чому зумовлено невирішеними глобальними питаннями (зубожіння, демографічний дисбаланс між розвиненими й нерозвиненими країнами). Поясніть, у чому зв'язок між вказаними соціальними явищами?

Завдання 3. Давно відомо, що високий прибуток можуть дати повністю роботизовані підприємства. Вони набагато дорожче, але саме тут можна заробити гроші. Багато відомих промислових підприємств використовують роботів, ліквідуючи тим самим робочі місця. Таким чином, комп'ютеризація збільшує безробіття. Як ви думаєте, комп'ютеризація зачіпає права людини у виробничій сфері чи ні?

Завдання 4. Визначте у таблиці основні функціональні цілі економічної безпеки.

Таблиця- Характеристика функціональних цілей економічної безпеки підприємства

Функціональні цілі	Напрямок прояву функціональної цілі економічної безпеки

Завдання 5. Ліквідаційна вартість виробничого підприємства складає 520 млн. грн. Прогнозований середньорічний грошовий потік дорівнює 75 млн. грн. Середньорічна вартість капіталу підприємства - 14% його економічної вартості. Яке потрібно прийняти рішення про доцільність: його ліквідації чи реорганізації.

2. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

2.1. Порядок та методичні вказівки до виконання індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання (далі ІЗ) передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та звітністю підприємства.

ІЗ з дисципліни «Основи бізнес-економіки» є виконання аналітично-розрахункових завдань з оформленням висновків. Завдання виконується студентом самостійно. Студент має надати ІЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання ІЗ враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

Передбачено виконання аналітично-розрахункових завдань.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

Індивідуальне завдання № 1 «Особливості процесу оподаткування»

Зміст індивідуального завдання

Аналітично-розрахункова вправа визначена за лекційним матеріалом «Основи бізнес-економіки» та виконується по-варіантно, на підставі Додатку А.

Мета: продемонструвати теоретичні знання та закріпити набуті практичні навички в частині процесу оподаткування.

Завдання. Під час виконання даного індивідуального завдання передбачено:

- ознайомитись з нормативними документами, що забезпечують постійний контроль та управління за процесом оподаткування;
- провести необхідні розрахунки та надати пояснення.

Під час виконання індивідуальної роботи необхідно виконати наступне:

- відповідно до таблиці Додатку А, вибрати свій варіант;
- кожному студенту належить виконати розрахунки за Задачами №1 та №2, з урахуванням вибраного варіанту;
- надати пояснення за результатами проведених розрахунків.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

Індивідуальне завдання № 2 «Оцінювання фінансових результатів підприємства»

Зміст індивідуального завдання

Аналітично-розрахункова вправа визначена за лекційним матеріалом «Основи бізнес-економіки» та виконується по-варіантно, на підставі Додатку А.

Мета: продемонструвати теоретичні знання та закріпити набуті практичні навички.

Завдання. За даними форм фінансової звітності вибраного студентом виробничого підприємства, представити загальну оцінку фінансових результатів діяльності, проаналізувати їх динаміку та структуру, виявити можливість збільшення суми чистого прибутку підприємства (надати пояснення). Дані проведених розрахунків відобразити в наступній таблиці Додатку Б.

Під час виконання даного індивідуального завдання передбачено:

- ознайомитись з основними прийомами фінансового аналізу;
- провести необхідні розрахунки та надати пояснення.

2.2. Вимоги до оформлення індивідуального завдання

Виконане індивідуальне завдання може бути подано у вигляді текстового файлу у форматі *.doc (.docx)* або презентації у форматі *.pptx* (на вибір здобувача) і прикріплено до відповідної активності в системі Moodle у форматі *.pdf*.

Індивідуальне завдання виконується українською мовою з дотриманням норм наукового стилю, який передбачає:

- формально-логічний спосіб подання матеріалу, аргументовані міркування, що сприяють доведенню істинності положень і обґрунтуванню основних висновків дослідження;

- змістову завершеність, цілісність та логічну зв'язність викладу;

- об'єктивність, цілеспрямованість і відсутність емоційного забарвлення тексту;

- використання спеціалізованої термінології та посилання на літературні джерела (наукові статті, підручники, довідкові та нормативні видання) у разі їх застосування;

- подання матеріалу від третьої особи або від першої особи множини, з перевагою безособової форми викладу інформації.

Структура індивідуального завдання повинна включати: титульний аркуш (Додаток В), основну частину і список використаних

джерел. Якщо необхідно, основну частину поділяють на окремі пункти, а після титульного аркуша додають зміст роботи. Загальний обсяг оформленого індивідуального завдання становить 5-10 аркушів.

Якщо подання роботи у вигляді текстового файлу текст роботи повинен бути виконаний у вигляді комп'ютерного набору на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297мм). Текст кожного індивідуального завдання здобувача розміщується на аркуші книжкової або альбомної орієнтації, яка обмежується полями: лівим - 30 мм, правим - 10 мм, верхнім - 20 мм, нижнім - 20 мм. Для великих таблиць і рисунків допускається альбомна орієнтація сторінок, на яких вони розміщені. Текст роботи оформлюється шрифтом Arial, кеглем 14 з одинарним міжрядковим інтервалом. Для таблиць допускається використання шрифту Arial, кеглем 12.

Заголовки пунктів у разі їх виділення слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту і дорівнювати 1,25 см. Якщо заголовки складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку не допускається.

Відстань між заголовком і попереднім текстом повинна бути два рядки, між заголовком і подальшим текстом - один рядок.

Не допускається розміщувати назву пункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Сторінки роботи нумеруються арабськими цифрами з наскрізною нумерацією по всьому тексту. Номер сторінки розміщується у правому верхньому куті без крапки в кінці. Титульний аркуш та зміст входять до загальної нумерації, але номер сторінки на них не проставляється. Ілюстрації та таблиці, які подані на окремих сторінках, також включаються до загальної нумерації. Пункти роботи нумеруються арабськими цифрами без крапки після номера.

Ілюстрації (рисунки, графіки, схеми, діаграми) повинні розміщуватися одразу після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. У тексті роботи мають бути обов'язкові посилання на всі ілюстрації.

Цифрові дані зазвичай подаються у вигляді таблиць. Таблиці розміщуються безпосередньо після тексту, де вони вперше згадуються, або на наступній сторінці. У тексті повинні бути відповідні посилання на всі таблиці.

Назва таблиці складається зі слова «Таблиця», її порядкового номера та заголовка, який стисло відображає зміст поданих у ній даних. Повна назва таблиці зазначається один раз над таблицею зліва, з абзацним відступом.

Якщо таблиця переноситься на наступну сторінку, над її продовженням із абзацного відступу пишуть: «Продовження таблиці Х» або «Кінець таблиці Х», де Х - номер таблиці. Таблиці нумеруються

арабськими цифрами послідовно в межах усієї роботи.

Заголовки та дані таблиці можуть бути оформлені через одинарний інтервал, шрифтом Arial, 12 кегль. Заголовки граф починають із великої літери, а підзаголовки - з малої, якщо вони становлять одне речення із заголовком. Якщо підзаголовки мають самостійне значення, їх пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків крапка не ставиться. Усі заголовки та підзаголовки граф подаються в однині. Приклад оформлення таблиці наведено нижче.

Таблиця - Назва таблиці.....

Показник	2024		2025		Відхилення 2025/2024	
	Тис. грн.	питома вага, %	Тис. грн	питома вага, %	абс., +/-	відн., %
Показник 1 (назва)						
Показник 2 (назва)						
.....						
.....						
Усього	∑	100	∑	100		

Формули та рівняння розміщують одразу після тексту, у якому вони згадуються, по центру сторінки. Перед і після кожної формули або рівняння необхідно залишати принаймні один вільний рядок. Усі формули та рівняння нумеруються послідовно протягом усієї роботи. Номер формули або рівняння вказують у круглих дужках, розташовуючи його на рівні формули в крайньому правому положенні рядка.

Розшифровка значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, наводиться безпосередньо під нею, у тій же послідовності, в якій вони зустрічаються у формулі.

Пояснення кожного символу або коефіцієнта слід починати з нового рядка, причому перший рядок розшифровки починається словом «де» без двокрапки та без абзацу. Переносити формули або рівняння на наступний рядок дозволяється лише на знаках виконуваних математичних операцій, при цьому знак операції необхідно повторити на початку нового рядка.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у роботах [1-7] ...».

Оформлення списку використаних джерел доцільно здійснювати за Національним стандартом України «Інформація та документація. Бібліографічна посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015». Зразки такого оформлення наведені в Додатку Г.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с.
2. Економіка підприємства : підручник: у 3 т. / за ред. А. В. Непрана, І. Ю. Шевченко. Харків : Вид-во Іванченка І.С., 2024. 528 с.
3. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк : Вежа-Друк, 2021.
4. Сокурєнко В. В., Швець Д. В., Бортник С. М., Ткаченко С. О. Фінанси підприємств : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків : ХНУВС, 2022. 292 с.
5. Ковальов А. І., Кічук Н. В., Захарченко Н. В., Клевцевич Н. А., Горбаченко С.А. Антикризове управління бізнесом : навчальний посібник. Одеса : ОНЕУ, 2022. 182 с.
6. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник у схемах і таблицях. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 224 с.

Додаткові

1. Аранчій В. І., Томілін О. О., Дорогань-Писаренко Л. О. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
2. Гайбура Ю. А. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : ПДАТУ, 2021. 176 с.
3. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.
4. Економіка підприємства: підручник / під заг. Л. Л. Ковальської та І. В. Кривов'язюка. Київ : Кондор, 2020. 700 с.
5. Петруня Ю. Є., Задоя А. О. Економіка: базовий курс : навчальний посібник. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 265 с.
6. Самусевич Я. В., Височина А. В. Податкове планування та основи податкової оптимізації : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2021. 344 с.
7. Соломіна Г. В. Економіка підприємства : практикум. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 142 с.
8. Харів П. С., Карачка А. Ф. Економіка промислового підприємства : навчальний посібник. Тернопіль, 2021. 192 с.
9. Hoffmann Ch. P., Strauß N. Effective Financial Communication. Taylor and Francis, 2024. URL: [https://read.kortext.com/search/collections\(book:3011229\)](https://read.kortext.com/search/collections(book:3011229)).
10. Financial Management Information Systems. World Bank Publications, 2011. 178 p. URL: [https://read.kortext.com/search/collections\(book:2148590\)](https://read.kortext.com/search/collections(book:2148590)).

Web-ресурси

1. Кабінет міністрів України : веб-сайт. URL: [Головна | Кабінет Міністрів України \(kmu.gov.ua\)](http://kmu.gov.ua) (дата звернення: 25.08.2025).
2. Національний Банк України : веб-сайт. URL: [Національний банк України \(bank.gov.ua\)](http://bank.gov.ua) (дата звернення: 25.08.2025).
3. Міністерства фінансів України : веб-сайт. URL: [Міністерство Фінансів України \(mof.gov.ua\)](http://mof.gov.ua) (дата звернення: 25.08.2025).
4. Міністерство соціальної політики України : веб-сайт. URL: [Міністерство соціальної політики України. Головна. \(msp.gov.ua\)](http://msp.gov.ua) (дата звернення: 25.08.2025).
5. Державна казначейська служба України : веб-сайт. URL: [Головна | Державна казначейська служба України \(treasury.gov.ua\)](http://treasury.gov.ua) (дата звернення: 25.08.2025).
6. Державна служба статистики України: офіційний: вебсайт. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 25.08.2025).
7. Основи бізнесу : Coursera : веб-сайт. URL: [Основи бізнесу | Coursera](https://www.coursera.org/courses?query=business) (дата звернення: 25.08.2025).
8. Управлінська економіка та бізне-аналіз : Coursera : веб-сайт. URL: [Управлінська економіка та бізнес-аналіз | Coursera](https://www.coursera.org/courses?query=management+economics) (дата звернення: 25.08.2025).
9. Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 20.08.2025).
10. Національна бібліотека України ім. Вернадського : веб-сайт. URL: www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 20.08.2025).
11. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого : веб-сайт. URL: <https://nlu.org.ua/> (дата звернення: 20.08.2025).
12. Kortext : веб-сайт. URL: <https://kortext.com/> (дата звернення: 20.08.2025).
13. Research4life : веб-сайт. URL: <https://portal.research4life.org/> (дата звернення: 20.08.2025).
14. Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» : веб-сайт. URL: <https://dspace.mipolytech.education/home> (дата звернення: 20.08.2025).
15. Центральна державна науково-технічна бібліотека гірничо-металургійного комплексу України : веб-сайт. URL: <http://cgntb.dp.ua/> (дата звернення: 20.08.2025).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів за контрольними точками та графік їх виконання

Тижні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Всього	
Види контр. точок																				
Робота на практичних заняттях (практична робота)				5				5				5						5		20
Складання індивідуальних завдань									20										20	40

Зміст та вимоги до контрольних точок

1. На практичних заняттях здобувач може отримати загалом 20 балів за виконання розрахункових задач та ситуаційних завдань.

Практичне завдання оцінюється в 5 балів - студент дав пряму і релевантну відповідь на поставлене питання з використанням обґрунтованого посилання на теоретичний матеріал; практичні, аналітичні та розрахункові завдання виконані і мета досягнута.

Практичне завдання оцінюється в 4-3 балів - студент зміг стисло формалізувати сутність проблеми за ситуацією; завдання в основному виконані і мета в цілому досягнута.

Практичне завдання оцінюється в 2 бали - студент проявляв ініціативність у роботі над проблемою, вмів вести дискусію; завдання не всі виконані і мета повністю не досягнута

Практичне завдання оцінюється в 0 балів - студент не проявляв ініціативності у роботі над проблемою; завдання не виконані, мета в цілому не досягнута.

Оцінка за виконані практичні роботи до конкретного модулю оцінюється в 10 балів (за кожний).

2. Захист індивідуального завдання (ІЗ) відбувається на практичному занятті згідно з графіком контрольних точок, передбаченим робочою програмою дисципліни, а оцінка за його виконання виставляється викладачем у відповідній активності в системі Moodle і враховується ним при визначенні поточної успішності здобувача.

Максимальна кількість балів за кожне виконане ІЗ - 20. Отже, можна отримати за два ІЗ максимально 40 балів. Оскарження оцінки може бути здійснене протягом трьох днів після оголошення результатів. Кожному здобувачеві надають по три спроби для

виконання ІЗ за двома модулями.

Виконане завдання у вигляді файлу *.docx, або *.pdf розміщується у відповідному розділі дисципліни в Moodle.

- Мах 20 балів: – студент підготував ІЗ за ситуаційним завданням, в якому: правильно визначив проблеми, поставив мету, обґрунтував своє бачення, представив висновок або власне бачення виходу з проблеми і окреслив можливі перспективи і обмеженість такого рішення;

- ІЗ структуровано. Студент під час презентації / захисту ІЗ демонструє володіння термінологічним апаратом, відповідає на запитання, здатний швидко адаптувати позицію під зміни у вихідному ситуаційному завданні (15 балів);

- студент під час презентації / захисту демонструє володіння термінологічним апаратом, відповідає на запитання, Однак, якщо відповідь, отримана з використанням ШІ, не є комплексною або не відповідає за стилем і викладеними позиціями іншим частинам ІЗ, містить очевидно неправдиву інформацію, то оцінка за цим критерієм знижується (10 балів).

Додаткові зауваження:

- здобувач вищої освіти може оскаржити отримані оцінки в порядку, передбаченому Положенням про організацію освітнього процесу та Положенням про політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій;

- оскарження оцінки може бути здійснене протягом трьох днів після оголошення результатів. Кожному здобувачеві надають по три спроби для виконання Практичної роботи та Індивідуального завдання за двома модулями;

- викладач не має права знижувати оцінку за Практичну роботу чи Індивідуальне завдання, якщо воно не було складено вчасно, однак в разі, якщо така робота була оцінена пізніше, ніж момент завершення теоретичного навчання у семестрі, то відповідна оцінка не враховується у рейтингу здобувачів освіти.

ДОДАТКИ

Додаток А

Розрахункові завдання до Індивідуального завдання №1 (Модуль 1)

<i>Зміст завдання</i>	<i>Варіант</i>	<i>Вихідні данні</i>
<i>Задача № 1</i>		
Необхідно розрахувати маржинальну, середю (фактичну) та економічну ставки податку.	<i>Варіант 1</i>	Платником податку на прибуток отримано за звітний період 89870 грн. прибутку, обсяг прибутку від неоподатковуваних операцій склав 15000 грн.
	<i>Варіант 2</i>	Платником податку на прибуток отримано за звітний період 325 тис. грн. прибутку, обсяг прибутку від неоподатковуваних операцій склав 10 тис. грн.
	<i>Варіант 3</i>	Громадянину за звітний місяць нараховано за основним місцем роботи заробітну плату в сумі 18000 грн. У Пенсійний фонд утримано (18000 x 18% / 100%). Доход, що підлягає оподаткуванню, зменшується на суму утримань у відповідні фонди.
	<i>Варіант 4</i>	Громадянину за звітний місяць нараховано за основним місцем роботи заробітну плату в сумі 19000 грн. У Пенсійний фонд утримано (900 x 3,5% / 100%). Крім того працівник має право на податкову соціальну пільгу в розмірі 4200 грн. Доход, що підлягає оподаткуванню, зменшується на суму утримань у фонди і на суму податкової соціальної пільги.
	<i>Варіант 5</i>	Громадянці, яка є матір'ю-одиначкою трьох дітей за звітний місяць нараховано за основним місцем роботи заробітну плату в сумі 20000 грн. Визначити обсяг оподаткованого доходу працівниці складає з урахуванням пільг.
Встановити тип державної податкової системи за допомогою розрахунку ефективної податкової ставки. Зробити відповідні висновки	<i>Варіант 6</i>	До оподаткування доходи групи платників з низькими доходами становлять 60 млн.грн, доходи групи платників з високими доходами складають 240 млн. грн. Сума сплачених податків групою платників з низькими доходами становить 3,6 млн. грн, групою платників з високими доходами - 26,4 млн. грн.
	<i>Варіант 7</i>	До оподаткування доходи групи платників з низькими доходами становлять 80 млн.грн, доходи групи платників з високими доходами складають 260 млн. грн. Сума сплачених податків групою платників з низькими доходами становить 1,8 млн. грн, групою платників з високими доходами - 58,5 млн. грн.
	<i>Варіант 8</i>	До оподаткування доходи групи платників з низькими доходами становлять 150 млн. грн, доходи групи платників з високими доходами складають 630 млн. грн. Сума сплачених податків групою платників з низькими доходами становить 25,8 млн. грн, групою платників з високими доходами - 69,5 млн. грн.

	<i>Варіант 9</i>	До оподаткування доходи групи платників з низькими доходами становлять 100 млн. грн, доходи групи платників з високими доходами складають 480 млн. грн. Сума сплачених податків групою платників з низькими доходами становить 12 млн. грн, групою платників з високими доходами - 57,6 млн. грн.
	<i>Варіант 10</i>	До оподаткування доходи групи платників з низькими доходами становлять 450 млн. грн, доходи групи платників з високими доходами складають 960 млн. грн. Сума сплачених податків групою платників з низькими доходами становить 85 млн. грн, групою платників з високими доходами - 144 млн. грн.
<i>Задача № 2</i>		
Зробіть розрахнок суми пені, адміністративного штрафу та фінансових, належать належить перегляду з подальшим перерахуванням до бюджету. Відповідальним за податкові правопорушення - вважати головного бухгалтера.	<i>Варіант 1</i>	Актом камеральної перевірки донараховано ПДВ у сумі 18 00 грн. Період затримки платежу 30 діб. Облікова ставка НБУ, яка діяла на момент виникнення податкового боргу 8,5%, на момент погашення - 8%.
	<i>Варіант 2</i>	Актом камеральної перевірки донараховано земельний податок у сумі 12400 грн. Період затримки платежу 65 діб. Облікова ставка НБУ, яка діяла на момент виникнення податкового боргу 8,5%, на момент погашення - 8%.
	<i>Варіант 3</i>	Актом камеральної перевірки донараховано податок на доходи фізичних осіб у сумі 10000 грн. Період затримки платежу 152 доби. Облікова ставка НБУ, яка діяла на момент виникнення податкового боргу 8,5%, на момент погашення - 8%.
	<i>Варіант 4</i>	Актом документальної перевірки донараховано податок на прибуток у сумі 6300 грн. Період затримки платежу 91 доба. Облікова ставка НБУ, яка діяла на момент виникнення податкового боргу 8,5%, на момент погашення - 8%.
	<i>Варіант 5</i>	Актом документальної перевірки донараховано ПДВ у сумі 23000 грн. Період затримки платежу 100 діб. Облікова ставка НБУ, яка діяла на момент виникнення податкового боргу 8,5%, на момент погашення - 8%.
Провести розрахунок податку на додану вартість.	<i>Варіант 6</i>	Вартість придбаних матеріальних ресурсів, які відносяться на витрати виробництва, складає 240 тис. грн. (в т.ч. ПДВ); вартість реалізованих товарів складає 1080 тис. грн. (в т.ч. ПДВ); сума переплати бюджету ПДВ за минулий місяць склала 8 тис. грн.; авансові платежі з ПДВ за звітний місяць склали 14 тис. грн.
	<i>Варіант 7</i>	Українське виробниче підприємство реалізувало у звітному періоді товари на суму 720000 грн., в тому числі експорт товарів склав 360000 грн. Обсяг придбаної сировини і матеріалів - 64000 грн. (в тому числі ПДВ). Авансові платежі до бюджету в звітному періоді склали 10000 грн.

	<i>Варіант 8</i>	Підприємство «Світанок» реалізувало у звітному періоді товарів народного споживання на суму 124000 тис. грн., в тому числі експорт товарів склав 34000 тис. грн. При відвантаженні товарів у межах України вартість повернутої тари склала 1500 тис. грн. (в т.ч.
	<i>Варіант 9</i>	Визначити суму ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету, та строки її сплати, якщо 29 січня підприємство відвантажило по бартеру продукції власного виробництва на суму 30000 грн. (без ПДВ), а отримало і оприбуткувало по обліку товари по цій операції від іншого підприємства 10 лютого. 15 лютого ці товари було продано за 45000 грн. (без ПДВ).
	<i>Варіант 10</i>	Підприємство у звітному місяці виготовило 100 холодильників. 60 холодильників було реалізовано за контрактною ціною 18000 грн. за одиницю, 5 передано до їдальні, яка знаходиться на балансі підприємства, а 15 - реалізовано працівникам цього ж підприємства за ціною 15000 грн. за одиницю (без ПДВ). Собівартість одиниці виробу становить 15000 грн. Визначити суму податкових зобов'язань з ПДВ за звітний місяць.

«Оцінка основних показників фінансових результатів діяльності підприємства (назва підприємства)
Індивідуального завдання №2 (Модуль 2)

Показник	Періоди		Зміни (+, -)	
	2023 рік	2024 рік	Абсолютне, тис.грн.	Відносне, %
1. Валовий прибуток (збиток)				
2. Фінансовий результат від операційної діяльності				
3. Доходи від іншої звичайної діяльності				
4. Витрати від іншої звичайної діяльності				
5. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування				
6. Податок на прибуток від звичайної діяльності				
7. Фінансовий результат від звичайної діяльності				
8. Фінансовий результат від надзвичайної діяльності				
9. Чистий прибуток (збиток) звітного періоду				

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО ЛИСТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО
ЗАВДАННЯ

ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
Кафедра цифрових технологій та проєктно-аналітичних рішень

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ № 1

з навчальної дисципліни «Основи бізнес-економіки»

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ОПОДАТКУВАННЯ

Виконав (ла): здобувач (ка) вищої освіти
за освітньо-професійною програмою

« _____ »

гр. _____

(Прізвище, ім'я, по батькові повністю)

Прийняла : к.е.н., доцент кафедри ЦТПАР
Шеховцова В.В.

Запоріжжя – 2025

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Підручники	
Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с. 2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Алерта, 2012. 216 с. 3. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника: навч. посіб. Київ: Талком, 2016. 340 с. 4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с. 5. Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації: монографія. Житомир: ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 102 с. 3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією: навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с. 4. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України: монографія. Харків: Еспада, 2004. 192 с. 5. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практ. посіб. Харків: Право, 2011. 136 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с. 2. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності: монографія. Харків: ХНПУ, 2015. 338 с. 3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2015. 476 с. 4. Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 288 с. 2. Основи охорони праці: підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ: ЦУЛ, 2016. 264 с. 3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації:

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	<p>навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 84 с.</p> <p>4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.</p>
<p>Автор(и) та редактор(и)/упорядники</p>	<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання: монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України: навч. посіб./ ред. А.Х. Степанюк. Київ: Юрінком Інтер, 2008.624 с.</p> <p>3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків: Право, 2011. 656 с.</p> <p>4. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ: ЦУЛ, 2015. 560 с.</p> <p>5. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг.ред. А.А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.</p>
<p>Без автора</p>	<p>1. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.</p> <p>2. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Генеза, 2004. 736 с.</p> <p>3. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.</p> <p>4. Twenty-four hours a day. Miami, FL: BN Publishing, 2010. 400 p.</p>
<p>Багатотомні видання</p>	<p>1. Енциклопедія історії України: у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін.; НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.</p> <p>2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. Київ: Ін Юре, 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с.</p> <p>3. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права: в 6 т. Харків: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p> <p>4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології: вибр. твори. Київ: Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.</p>
Частина видання	
<p>Підручник</p>	<p>1. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i>. монографія. Чернівці, 2012. С. 151-169.</p> <p>2. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i>. підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195-197.</p> <p>3. Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації</p>

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	<p>економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. <i>Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки</i>. монографія / В. П. Решетило, М. С. Наумов, Ю. В. Федотова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2014. С. 213-241.</p> <p>4. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5-15.</p>
<p>Тези доповідей, матеріали конференцій</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i>: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133-136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i>. тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134-137.</p> <p>3. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i>: зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир: Полісся, 2014. С. 103-108.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i>: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50-53.</p>
<p>Статті із продовжуваних та періодичних видань</p>	<p>1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. <i>Збірник наукових праць «Політологічні студії»</i>. 2011. № 2. С. 54-65.</p> <p>2. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36-46.</p> <p>3. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. <i>Вища школа</i>. 2017. № 5-6. С. 48-55.</p> <p>4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. <i>Політичний менеджмент</i>. 2006. № 5. С. 3-17.</p> <p>5. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>6. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14-15.</p> <p>7. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98- 108.</p> <p>8. Dalton R.J. Comparative politics of the industrial</p>

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	democracies: from the Golden Age to Political Science. 1991. № 2. P. 15-43.
Інші видання	
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10- 22. 3. Деякі питання стипендіального забезпечення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530-543. 4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки: Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136-141. 6. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця: затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс- бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15-16.
Архівні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8-12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1-3.
Патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с. 2. Люмінесцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.
Препринти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков: ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. Центр «Харьк. физ.-техн. ин- т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04- 01].

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.
Каталоги	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк: Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід./ авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності: бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала; Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш: біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні: бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p>
Електронні ресурси	<p>1. Влада очима історії: фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі <i>Бібліотечний вісник</i>. 2016. № 4. С. 8-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017).</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. - С. 20-27.-URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridic_hni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>2. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 Харків, 2010. 36 с.</p> <p>3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918-1933 рр.: автореф. дис. ...канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.</p>
Дисертації	<p>1. Євдоченко О.О. Європейське бізнес-середовище в розвитку міжнародної економічної діяльності: дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005. 235 с.</p> <p>2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених</p>

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	тіл: дис. канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.

Навчально-методичне видання

Вікторія Володимирівна ШЕХОВЦОВА

ОСНОВИ БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ

**методичні вказівки
до виконання практичних робіт та індивідуальних завдань**

самостійне електронне мережеве видання

Публікується в авторській редакції